

Szerkesztőség, kiadó-
hivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baron
Pop. (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztőség
kiadóhivatal — 977
N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
zendők. Kéziratokat nem
adjunk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egész évre — — 850
Félévre — — 480
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pányai-
varon és vidéken is 40
Bukaresben — 50

Csehszlovákiában
Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 150

1925 január 17 Szombat

Cluj-Kolozsvár ★ VIII. évfolyam ★ 13. szám

5685. Tévét 21

Forradalmi lendület és rendőrönként

Olaszországban valóban olasz tempóval kö-
vetik egymást az események, melyek zürzava-
rában alig lehet tiszta képet alkotni arról, ami
elmult és ami következik. Ma újra élesebb a
fascista-terror, amely azonban elvesztette a „for-
radalmi cselekvés” jellegét és átváltozott egy-
szerű „rendőri reakció”-vá. Azokat a súlyos
intézkedéseket, melyeket Mussolini a sajtó, a
gyülekezés szabadsága ellen kiad, ma már nem
a forradalmi lendület parancsolja, hanem a fas-
cizmus belső megbomlásának egyre tudatosabb
féléleme.

Mert a fascizmus döntő bomlásához érkezett
el, melyet ugyan pillanatnyilag eltakar Musso-
lini erélye, de mögötte már tátong az űr, mely-
t betölteni nem lehet. A fascizmus hadve-
zetése ugyanis két háborús taktikái pártra szak-
adt. Az egyik élén Mussolini állott, aki nem
tévészette el szemelőt, hogy a fascista háború
a saját területen folyik és bizonyos kiméletes-
ségi szempontok kötik meg. A másik oldalon
viszont az intranzigens fascizmus csak a maga
taktikai előnyeit nézi és vidéken megtartott
népgyűléseivel döntően juttatta a maga felfo-
gását érvényre. Mussolini kénytelen volt en-
gedni, mert ha ezt nem tette volna, úgy első-
sorban őt söpörte volna el az áradat. De azál-
tal, hogy Mussolini engedett, hogy hirtelen
megmerevítette politikáját, immár másodszer
mentette meg a fascizmust.

Bizonyos, hogy a fascizmus jövője a válasz-
tások kérdésével függ a legszorosabban össze.
Mikor és milyen legyen a választás, ez az a
kérdés, amelynek megoldásától Mussolini hely-
zete függ. Amennyiben a választásokat már
most elrendelnék, ez ellen az ellenzék nagyon
könnyen találja meg a maga győzelmének a
kulcsát. Vagy távol tartja magát teljesen a vá-
lasztásoktól és ezáltal értéktelenné teszi az új
választásokat, vagy pedig egységes listát állít
fel és ezáltal kétségessé teszi a fascisták győ-
zelmét. Az ellenzék felfogása az, hogy Musso-
lini a kamarát nem napolhatja el és nem lehet
ő az, aki a választásokat csinálja. A kamara
elnapolása kizárólag a korona joga és bár a
fascisták azt hangoztatják, hogy ezt a királyi
jogot Mussolinire ruházták át, illetékes körök
kétségbe vonják, hogy a korona meg volna
győződve a kamara mostani felosztásának
szükségességéről és így az új választások elren-
deléséről. Micsém bizonyítva jobban Mussolini
taktikai félelmének alaposágát, mint az, hogy
Salandra, Orlando és Giolitti az ellenzék ve-
zérei, közös programban állapodtak meg a
fascista kormány ellen. Ez az olasz politikai
életnek legsúlyosabb eseménye, merthízen
1914 óta Salandra és Giolitti a legtávolabbi
állottak egymástól. Ugyalászik, hogy Mussolini
erélye volt az, amely az ellenzékben e két ve-
zetőpolitikust egyesíteni tudta.

Egy másik kérdés, hogy miképpen történje-
nek az új választások. Az egyszerű, vagy a
plurális választójog rendszere alapján. A fas-
cisták méltán meg lehetnek győződve arról,
hogy az általuk inaugurált választói rendszer
nagyon könnyen oda vezethet, hogy az ellen-
zék parlamentáris uton őket véglegesen legyőzi.
Az új választásokat azonban súlyosan kompli-
kálja a hármas tagozatu plurális választójog
behozatala, amelynek következtében a technikai
kivitel súlyosan megnehezedett. Eszerint a pro-
letariátus csak egyetlen szavazattal bír, a híva-
talnokosztály, a polgárok, a magasabb katonák
kettős és egy korlátolt számú csoport hármas
választójogot nyer. Ez is arra mutat, hogy a
fascizmus így akar szorult helyzetében a pol-
gárságra apellálni és a proletariátusnak az egye-
sültséget kijátszani azáltal, hogy a szavazati jogát
így korlátozza.

A másik súlyos problémája a fascizmusnak a
Matteotti-per. A fascisták azt hangsúlyozzák,
hogy feltétlenül szükséges e per gyors lebonyo-
lítása, mint ahogyan taktikailag nem vált
be Matteotti holttestének rejtgetése. Más kér-
dés azután, hogy mit hoz a Matteotti-per.
Mint ahogyan az olasz politikának nincs olyan
kérdése, amelyre választ lehetne adni. Bizonyos
az, hogy a fascizmus döntő küzdelemre
vonultatja fel seregeit, amelyek e pillanatban
egységes ellenzéknek találják magukat szem-

ben. Ezzel megküzdeni könnyen odavezethet,
hogy a fascizmus nem bír ellenfelével. De aki-
nek van ideje, van élete is és így nagyon
valószínű, hogy bármennyire is ellenkeznek az
olasz vérmérséklettel, Mussolini addig huzza-
halasztja az új választások kiírását, míg siker-
üljön fog a mai egységes ellenzéknek megdön-
teni és megint urrá tenni az olasz föld fölött
azt a forradalmi erőt, amelyet ma nem egy
nép pompás lendülete, de a karabinierik szu-
ronya és rendőrök revolvere jelez.

Goldis a nemzeti pártot akarta Kompromittálni?

A nemzeti párt temesvári tagozata felháborodással fogadta Goldis megnyilatkozását

(Timisoara-Temesvár, január 16. Az Uj
Kelet tudósítójától.) Goldis Lászlónak az Uj
Keletben is ismert politikai megnyilatko-
zása, amelyben a magát szélsőségesen demo-
kratának valló politikus kisebbségellenes és
antisemita hurokat pengetett, érthető megdöb-
benést keltett Erdélyszerte.

Egyik temesvári napilap megkérdezte a
nemzeti párt temesvári tagozatának egyik ve-
zetőjét, hogy mivel magyarázza Goldis furesa
pálfordulását.

A meginterjuvált politikus a hírlapíró kér-
déseire kijelentette, hogy

„nemzetipárti körökben nagy felháboro-
dást váltott ki Goldis beszéde.

— Természetesen — mondotta a politikus

— élesen el is ítéltük ezt a megnyilatkozást.
Nekem az a megdönthetetlen véleményem,
hogy Goldis, aki régóta ki akar válni a nemzeti
pártból, beszédének a kisebbségekre és különö-
sen a zsidóságra vonatkozó részével

tendenciózan kompromittálni akarta a
nemzeti pártot.

A nemzeti pártnak azonban megvan a
maga számtalanszor körvonalazott álláspontja
a kisebbségi kérdésben, amelytől sem Goldis,
sem más nem térítheti el.

— A temesvári tagozat legközelebbi ülésén
egyébként szóvá kerül ez az ügy és módot
fogunk találni arra, hogy Maniut Goldis meg-
fékezésére presszionáljuk.

Sándor Pál is sokalja a zsidókat a budapesti városházán

Fajvédő beszéde a szabadelvű párt gyűlésén

(Cluj-Kolozsvár, jan. 16. Az Uj Kelet tudó-
sítójától.) A magyar politikában évek óta folyik a
harc Budapest főváros tanácsa körül. A főváros
tanácsában tudvalevőleg még a kurzus első napjaiban
puccs-választás segítségével a Wolff-féle faj-
védő keresztény párt vette át az uralmat, amely
most, hogy a tanács mandátuma lejárt, mindenáron
igyekszik megtartani kezében a hatalmat, ami nem
egy könnyű feladat, mert a magyar főváros közön-
sége és nagyszámú zsidó lakossága el nem palás-
tolható elégedetlenséggel nézte a fajvédők négyéves
uralmát és garázdálkodását a városházán. A parla-
menti ellenzék éberül őrködött azon, nehogy Wolffék
és Csillériék újabb puccsot követhessenek el és
sikerült is már hónapokkal ezelőtt megállapodniok
Bethlennel, hogy a fővárosi választásokat egy
demokratikus választási rendszer alapján fogják le-
folytatni. A fajvédők természetesen mindent el-
követtek ennek megakadályozására és nem éppen
eredménytelenül, mert Bethlen ma már nem nagy
hajlandóságot mutat az ellenzékkel kötött paktum
betartására.

A harc tehát eljes erővel folyik és a faj-
védők részéről kifejezett célja az, hogy megaka-
dályozzák a zsidók bevonulását a főváros ta-
nácsába, amely elkerülhetetlen, ha a választásokat
egy demokratikus választási rendszer alapján fol-
yattják le. Ennek a harenak egy érdekes mozzana-
táról számol be egy mai budapesti távirat. Eszerint
a fővárosi szabadelvű párt tegnapi gyűlésén Sándor
Pál hosszabb beszédet tartott, amelyben kijelen-
tette, hogy ő sem óhajtja a főváros tanácsában
a politikus zsidók nagyszámú való szerep-
lését, mert feltétel nélkül elismeri a főváros ke-
resztény jellegét. De mindenesetre kívánja, hogy a
tanácsban ismét a kölcsönös megértés szelleme
uralkodjék.

Igy a távolból nem igen tudjuk megérteni
Sándor Pál felszólalásának igazi háttérét és indító
okait. Mert ilyen ok kétféle lehet. Az egyik,

amelyet minden nemzeti alapon álló zsidó is helye-
selhet, az, hogy a zsidók semilyen politikai közület-
ben ne szerepeljenek nagyobb számban, mint
amennyi őket számarányuk szerint megilleti. Ne
szerepeljenek nagyobb számban, de — kiseb-
ben sem. — Ha arra gondolt Sándor Pál,
hogy Budapest zsidósága csak számának megfelelő
arányban képviseltesse magát a városi tanácsban,
akkor álláspontja férfias és becsületes. Budapest
lakosságának több mint husz százaléka zsidó, tehát
a tanácsnak is legyen több, mint husz százalék
zsidó tagja. Ennyivel meg kell elégedniök a zsidók-
nak, de kevesebb nem. A fajvédő éra alatt azon-
ban az összes zsidókat — egy-kettő kivételével —
kiseprűzték a városházáról.

Nagyon félünk tőle, hogy Sándor Pál nem eb-
ben a becsületes értelemben tette kijelentéseit. Fé-
lünk, hogy az ő lojális kijelentése azokra a zsidókra
is vonatkozott, akik jog szerint is bent ülhetné-
nek Budapest főváros tanácsában. És ebben az
esetben Sándor Pál gesztusa minden más volt, csak
nem férfias és még kevésbé becsületes. Ebben az
esetben Sándor Pál ismét beigazolta, hogy az asszi-
milációs mentalitáshoz elválaszthatatlanul hozzá-
tartozik az árulás, az asszimiláció elárul mindenkit,
de elsősorban önmagát és fajtáját.

— A semmitűző elvi jelentőségű dön-
tése a zsidó esküről. Bukarestből jelentik:
A Mecano társaság egyik perével kapcsolatban
a bukaresti semmitűzőkkel azzal foglalkozott, ha
egy zsidó a bíróság előtt „More Judaico” tesz
esküt, anélkül azonban, hogy a rabbi jelen
volna, az eskü érvényes-e vagy sem. A sem-
mitűzők hosszas tanácskozás után megállapi-
totta, hogy amennyiben a „More Judaico” es-
küt a bíróság veszi ki és az esküt Mózes öt
könyvére leteszik, akár jelen volt a rabbi,
akár nem, az eskü minden körülmények kö-
zött érvényes.

Újra felfedezték a tuberkulózis gyógyszerét

A modern orvosi iskola legégetőbb és legfőbb problémája: a tuberkulózis elleni küzdelem. Rajongó és fanatikus tudósok egész életükön keresztül, gyöttrő évtizedeken át görnyedtek a mikroszkóp mellett, hogy rábukkanjanak a tuberkulózis gyógyszerére. A bölcsék kövének nem volt annyi lázas és fanatikus keresője, mint ennek a világmegváltó gyógyszernek, amelynek felfedezője egyszerre jutott volna világhírnévhez és nábobbi vagyonhoz.

A tuberkulózis elleni küzdelem legnagyobb apostola Koch Róbert, aki 1880-ban felfedezte a tuberkulózis bacillusát, tíz esztendővel később, 1890-ben felfedezte a *tuberkulint*, amelyről sokáig azt hitték, hogy gyógyszerre lesz a tuberkulózisnak. A tudományos világ és a beteg emberek légiói soha sem tapasztalt izgalom vett erőt a felfedezés hallatára, de a reménykedő izgalmat hamar felváltotta a kiábrándulás szépsége és a kétségbeesés, amikor kiderült, hogy a *tuberkulin* sem tud megbirkózni a féltelmetes kórral.

Azóta minden tuberkulózis elleni szer felfedését egyre csökkenő lelkesedéssel fogadják a közvélemény. Az újabb felfedezések egymást érték, de minden egyes új szer csak egy *lécet jelentett a tuberkulózis körülkerítésében*, specifikus gyógyszerként egyik sem vált be.

A modern szerológiai kutatások, amelyek forradalmat idéztek elő a fertőzőbetegségek gyógyításában, a tuberkulózis elleni küzdelemet egy lépéssel sem juttatták előre, mert a Koch-bacillusok *endotoxint* termelnek, ami annyit jelent, hogy a bacillusok által termelt mérget az élő mikroba teste magába zárja, de a bacillusok elpusztulása és szétesése után ez a mérge a szervezetbe jut, amelynek halálát okozza. Ezért sikertelen minden olyan gyógyszer, mely a Koch-bacillusok elpusztítását idézi elő.

A sok eredménytelen kutatás után, a tuberkulózis sokkal inkább foglalkoztatja a higiénikusokat, mint a patológusokat. A tuberkulózis szociális kérdés, — így tanították az összes egyetemeken és a legfőbb súlyt az óvintézkedésekre, a profilaxisra fordították.

Mindezt abból az alkalomból tartottuk szükségesnek elmondani, hogy a francia lapok hasábos tudósításokban számolnak be *Molgraad* dán professzor új kutatásainak eredményeiről,

akinek hír szerint sikerült újra felfedeznie a tuberkulózis gyógyszerét.

Holger *Molgraad* professzor „*Sanochrysin*”-nak nevezi gyógyszerét és azt állítja, hogy gyógyszerével minden *kezdeti* stádiumban lévő tuberkulózis gyógyítható. A „*Sanochrysin*” egy *arany-só*-vegyület, amelynek összetételét még nem hozta nyilvánosságra felfedezője. A tuberkulózisnak arany-só-vegyülettel való gyógyítása nem új dolog. *Koch* professzor elméleti alapján a német orvosok régóta használják a „*Krysolgan*”-t, ami azonban még egyáltalában nem jelenti a tuberkulózis problémájának megoldását.

Lehetséges, hogy a *Molgraad* professzor preparátuma hatásosabb mint az eddigi arany-készítmények. De nemcsak ez teszi jelentőssé a dán tudós felfedezését, hanem az a körülmény is, hogy arany-só adagolása mellett egy speciális szérumot is használ. Az arany-só ugyanis ténylegesen elpusztítja a Koch-bacillusokat. Ezeknek elpusztulásával azonban felszabadul az élő mikrobákban körülhatárolt

toxin, amely természetesen megfertőzi a szervezetet. Eppen ezért a jelenlegi helyzetben a „*Krysolgan*”-t csak igen csekély mennyiségben — tízed miligramokban — lehet adagolni.

Molgraad professzornak állítása szerint sikerült egy olyan specifikus szérumot előállítani, amely ártalmatlanná teszi a felszabadult toxinokat. Így először a „*sanochrysin*”-t ad majd, ha a reakció jelentkezik, akkor specifikus szérumát adagolja injekcióban. De még így sem tud eredményt elérni, ha túlságosan sok a bacillus a szervezetben, mert így az arany-só hatására túlságosan sok toxin szabadul fel. Még maga *Molgraad* professzor is hangsúlyozza, hogy gyógyszerre csupán a kezdeti stádiumban érhet el eredményt.

Mindaddig tehát míg a hivatalos orvosi körök nem aprobálják *Molgraad* professzor felfedezését, csak óvatos reménykedéssel fogadjhatjuk az új gyógyszert, amely — ki tudja — talán mégis elindul világot hódító útjára.

Tutankhamen — a bibliai József

Egy amerikai tudós szenzációs felfedése

(Newyork, január 16. Az *Uj Kelet* tudósítójától.) Amióta Tutankhamen fáraó sírját felfedezték, azóta a tudósok fantáziája sok kísértésnek van kitéve. A legkülönbözőbb felfedések látnak napvilágot, amelyek közül mindenesetre a legérdekesebb egy *Shelikovits* nevű amerikai egyiptológusnak megállapítása, aki a „*Newyork World*” című amerikai lapban a legnagyobb határozottsággal állítja azt, hogy Tutankhamen nem volt senki más, mint — a bibliai József.

Megállapítását az amerikai tudós a következőképpen igazolja: Tutankhamen a XVIII. dinasztia korában volt Egyiptom uralkodója. Abban az időben tehát, amikor József története megesett. A fáraó haeretikus volt: lecsiszoltatta az egyiptomi emlékművekről a különböző istenek neveit, hogy annak helyébe az egyetlen egy Istennek nevéte tegye. Ezt a nevet igen sok egyiptológus „*Atel*”-nek olvassa. Az amerikai tudós szerint ez helytelen, mert „*Adon*”-t kellene olvasni, ami héberül az „*Urát*”, az Isten jelenti. Egy második bizonyíték felfedése mellett az, hogy a sírban nem találtak meg a szokásos halotti könyvet. A biblia szerint József száztiz éves korában

halt meg, bebalzsamozták és egy szarkofágba helyezték el. Az egyiptomi kivonulás alkalmával Mózes magával vitte József csontjait. A tudós egy talmudi helyre is hivatkozik, amely szerint József Egyiptomban nagy kincseket háromszoros biztonsággal rejtett el. Bizonyára egy sírhely volt a legbiztosabb rejteke e kincseknek. Amikor azután a zsidók Egyiptomból kivonultak, a nagy sietségben csak a bebalzsamozott holttestet vitték el, a kincseket összevissza dobálták és csak azzal törődtek, hogy a sír bejáratát megfelelően elrejtésék.

Ez az amerikai tudós bizonyítéka. Mindenesetre nagy megerősítésre szolgál a felfedésnek az a körülmény, ha Tutankhamen szarkofágjának felnyitásánál azt valóban üresnek találják. A megállapítás ellen szól az, hogy Carnarvon lord a sír bejáratát érintetlenül találta és így nem valószínű, hogy a kivonuló zsidók nagy sietségükben a bejáratot újra elrejtették volna, — annál kevésbé, mert a sírba be sem mehettek. Mindenesetre Tutankhamen szarkofágjának felnyitása még nagyon sok ilyen hipotézisre fog választ adni és meg fogja cáfolni azt a valóban amerikai felfedést is, hogy Tutankhamen — a bibliai Józseffel azonos lenne.

A szanta Fiske (58)

Zsidó koldusregény
Mendal: Moicher Szórtim Fordította Székely Béla

Aki már ebben az irányban tapasztalatokat szerzett, az Glupsktól néhány versztnyire ideges lesz. Akaratlanul is a szekér hátulját figyeli, erősen fogja a csomagját és minden pillanatban a belső zsebéhez nyúl és a kabát gombjait jól begombolhatja. Ezzel csak azt akarom mondani, hogy amikor a zöld halomig eljutottunk, minden tagunkkal, még az orrunkkal is megérezte Glupsk városának közelségét. Csak azután, hogy jól utána néztünk a csomagjainknak, juttott eszünkbe Fiske, aki szomorúan és letörténült a kocsiában.

Bátorítani kezdem, egy kis lelket öntök belé, vidámnak és gondtalannak tettetem magam és vigasztaló szavaimat az ismert dalocska második versszakaszával folytatom:

Ovenu melech, —
az én szívem lángol
és mindenki örül;
iszunk a jó borból
és eszünk a fánkból
és a mi jó Atyánkról
mindig megemlékezünk!

„Vigasztalódj Fiske! Sohse feledkezzünk meg a mi jó Istenünkről, mert ő segíthet rajtunk.”

„Csak egyet szeretnék tudni, — mondja Fiske nagyon szomorúan — miért hozott engem össze vele az Isten, hogy azonnal elszakítson bennünket egymástól? Miért engedte, hogy a szerencse felragyogjon szemünk előtt és azonnal elhunyon a fénye? Ugy látszik, mintha minden csak dachból történe! És kivel teszed Te ezt óh, Világ Teremtője?! Két szerencsétlen teremtsél, hitvány nyomorékkal, akik számára jobb lett volna, ha meg sem születnek, minthogy ilyen keserűségben éljenek!...”

Jámor arcot vágok és bólogatva mondom: „Na, na!” Ez annyit akar jelenteni: „Nem szabad így beszélni!” Nem azért mondtam ezt, mintha jó válasznak tartottam volna kérdéseire, hanem csak azért, mert azt már úgy vezették be a földön, hogyha valaki a nagy szerencsétlenségében nehéz kérdésekkel áll elő, akkor a másik erkölcsi prédikációt tart, vagy legalább is egy „na, na”-val válaszol. Amikor tehát így a kötelességemnek eleget tettem, újra kinyitom a számat és értelmes ember módjára folytatom:

— Mond csak Fiske, hogy hívják tulajdonképpen a pupost? Te egyre csak a „pupos”-nak, vagy a „puposom”-nak szólítottad; szeretném tudni, hogy hívják?

„Minek az, Reb Mendala? — válaszolja Fiske és csudálkozva néz rám — minek akarná azt tudni. Miért áruljam el hiába a lány nevét?”

„Tudod, te bolböld, — mondom neki — ennek is lehet valami haszna. Lehet, hogy utazásom alatt hallok róla valamit. Egész bátran megmondhatod a nevét. Könnyen lehetséges, hogy még egyszer megtalálok és engem Isten küldött a segítségére!”

„Bejlének hívják — mondja Fiske — Bejlének!”

Ebben a pillanatban hangos nyögést hallunk és egy tompa zuhanást; mintha valami elszakadt volna. Ijedten nézek körül és ott látom Altert, aki befordult a szekérbe, nagyokat nyög és olyan fehér, mint a kréta.

„Mi baja Reb Alter?” — kérdelem. — „Adjak egy korty pálinkát? Ros-zul érzi magát?”

„Beh!” — válaszolja Reb Alter. Összeszedi magát és felül.

„Mond csak Fiske!” — kezdem megint, miután Alter miatt megnyugodtam — „nem tudod talán, hogy hívták a lány anyját és hova való?”

„Oh igen, — válaszolja Fiske — a puposom

elbeszélte, hogy anyját Elkenek hívták. Halványan arra is emlékezett, hogy az anyja Tunejadovkában vált el az urától. Az asszony gyakran említette ezt, ha nehéz szívét a szerencsétlen leánykaja előtt kiöntötte.”

„Tunejadovkában! — kiáltotta fel csudálkozva. — Ugyan ki lehet az a kőszívű, gonosz ember, aki így eltaszította magától a gyermekét és ilyen szerencsétlenné tette? Talán maga tudja, Reb Alter, hogy ki lehet ez a városából?”

Alter halotthalványan ült ott, üres szemekkel, nyitott szájjal bámul maga elé, hogy magam is kellemetlenül kezdtem magam érezni.

„Hogy hívták? ... próbálja Fiske az eszébe idézni és a homlokát dörzsöli... a neve, azt hiszem... mindjárt ezembe jut!”

„Alternek hívják!” kiált fel Reb Alter és visszaesik a szekérbe.

„Igen, ugy van!” kiáltja Fiske és értelmetlenül bámul Alterre. — „Azt hiszem, hogy Jaknhas mellékeve volt. Az anyja azzal szokta kizozni a gyermekét, ha rosszul ment sora és felmondották a helyét, hogy „Jaknhas lánykájá”-nak nevezte.

Most már megérttem, hogy mit jelentett az egész s ugy éreztem magam, mintha hideg vízzel öntöttek volna le.

Alter felzokog, öklével a mellét veri: „Bünt követtem el! — mondja. — Tönkretettem az életét! Igaza van, ha azt mondja: „az atyám levágott engem.” Az Isten ezért vert meg engem. Akármibe kezdek, minden dolgomban szerencsétlen vagyok!”

Vigasztalni kezdem Altert, s megpróbálom, hátha menteni tudom egy kissé bűnéit. Hiszen ő is csak husból és vérből való. A rossz ösztönöknek azonban nagy hatalmuk van felettünk, bűnös emberek felett. A legnagyobbjaink is védtelenek voltak rossz ösztöneikkel szemben és ezek gyakran porba szúrták őket. A mi világitó szeliemeink gyakran mosogatórongyok és

(Budape

jától.) A Lédeklődés kizalmas ujabbságával alkosságek mő

A leguja Andrásné, szappant főzelyné már anélkül, hogy estek eddig

A rémes városára. vacsorára hív kocsonya volt szített el. A telen rosszul tani. Borbély hogy Szilákn

szent

Cáfolja

(Cluj-Ko

tudósítójától.

lásán a komoru emlékvolt miniszterelőtt. Fried

Roboz Imre indított lap sen támadó meg a tárgyonyos főlé

Roboz Imre Friedrich L. elé kormánylő ma már többek köző tárgyaláson pesti megsz meghatalma

papucshősőből való gydik asszony

Fiske ugvolna, hol tudja, hogy sőtétedett. A nek le ránk beszelgetést volna. Az fel a teli h Minden, am ránk és tud a történet nek emeli é

„Az Örö addig nem mekeimhez, addig férjhe nem találok Azonnal utrállja!”

Fiske Ré megcsókoija tud szólni.

könyörgő ha „Mentse Alter gy a magáéra, és elhajt

utána. Azutálagok tovább olyanok, mi olyan magas és olyan bü szomorúság.

Rávágok huzzon és k lunk be a mintha jeler hogy két uj

Meggyilkolta bátyját, hogy szappant főzzön belőle

Bestiális tömeggyilkosság Szentesen

(Budapest, január 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Léderer-féle bűnügy még mindig az érdeklődés középpontjában áll s már is olyan borzalmas újabb bűntényre jöttek rá, mely borzalmaságával alig marad el a németországi tömeggyilkosságok mögött.

A legújabb borzalmas bűnügy hősnője **Borbély** Andrásné, szentesi asszony aki a fivéréből — szappant főzött. A vizsgálat feltevése szerint Borbélyné már régebb óta fűz emberből szappant, anélkül, hogy megállapíthatták volna eddig: kik estek eddig a bestiális nő áldozataiul.

A rémes gyilkosság különös módon került nyilvánosságra. Borbélyné barátját, Szilák Istvánt vacsorára hívta meg. A vacsora csemegéje disznókocsonya volt, melyet Borbélyné sajátkezűleg készített el. Alig ette meg Szilák a vacsorát, hirtelen rosszul lett, úgyhogy kórházba kellett szállítani. Borbélyné a kórházban ugy adta elő a dolgot, hogy Szilák öngyilkos lett s megmérgezte magát.

Közben azonban Szilák Istvánné visszanyerte eszméletét és elmondotta, hogy Borbélyné megmérgezte, mert ő súlyos dolgokat tud róla.

A csendőrség azonnal megindította a nyomozást, amely szenzációs eredményre vezetett. Megállapítást nyert, hogy Borbélyné megölte édes testvérét, Dombai Szűcs Sándort, s a gyilkosságban Szilák bűntársa volt. Borbélyné azért akarta Szilák megölni, hogy a bűntársától így megszabaduljon.

A vizsgálat során felásták Borbélyné lakásának padlóját. A kamarában azután borzalmas leltre bukkantak: emberi csontokra, melyeket a lug kimart. Borbélyné bevallotta, hogy a bátyja holttestét szétdarabolta, lugba kifőzte s szappant készített belőle. A nyomozás valószínűnek tartja, hogy Borbélyné nem csak bátyja holttestét használta így fel szappanfőzési célokra, de még más gyilkosságokat is elkövetett.

A nyomozás folyik s valószínűleg sikerülni fog Borbélyné teljes bűnlajstromát megállapítani.

Erdélyi volt miniszter szenzációs nyilatkozata a Roboz-pörről

Cáfolja Friedrich állításait. Bratianu okolja a magyar reakció megerősödéséért. Roboz Imre meggyőződéses embernek tartja

(Cluj-Kolozsvár, január 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Roboz-fivérek tegnapi tárgyalásán a kommun utáni magyar politika szomorú emlékü inaugurálójá: **Friedrich** István volt miniszterelnök állott tanuként a bíróság előtt. **Friedrich** István uralma volt az, melyet Roboz Imre a román megszállás első napjaiban indított lapjában: a „Pesti Élet”-ben oly élesen támadott. Egy darab történelem elevenedik meg a tárgyaláson, amelyen **Friedrich** István gunyos fölénnyel igyekszik halálos ellenségét: Roboz Imrét végleg a pusztulásba dönteni. **Friedrich** István olyan adatokat tárt a bíróság elé kormányzásának idejéből, amelynek szereplői ma már nem laktak Magyarországon. Így többek között gyakran történt hivatkozás a tárgyaláson dr. **Erdélyi** Jánosra, aki a budapesti megszállás idején mint a román kormány meghatalmazott minisztere tartózkodott a ma-

gyar fővárosban. Az Uj Kelet munkatársa éppen ezért felkereste dr. **Erdélyi** Jánost, aki a Roboz-pörről, Robozék és a román megszálló csapatok viszonyáról, **Friedrich** István személyéről a következő szenzációs nyilatkozatot tette:

— **Friedrich** Istvánt én *Európa legtehetségtelebb, legüresebb, legműveltelebb államférfiának ismertem meg*, akinek azonban volt egy olyan erénye, amely szinte felbecsülhetetlen értékkel bír: az akaratere. A román megszállást követő második napon érkeztem Budapestre, ahol mindjárt tisztán láttam, hogy **Friedrich**ék puccs útján uralomra jutott kormányja a régi oligarchiát akarja Magyarországon visszaállítani. Csak természetes, hogy

Friedrich ur a román kormány és hadsereg beleegyezése nélkül percig sem maradhatott volna kormányon.

Éppen ezért jellemző rá az a nagyhangú vallomás, melyben **Friedrich** ur kijelenti, hogy ők a román megszálló csapatoknak ellent akartak állani, holott ezt az ellenállást legfeljebb pár rendőr támogathatta volna. *Ha az én intencióim győzedelmeskedtek volna, úgy Friedrich ur ellenállása szomorú végű humorba csapott volna át. Tény, hogy*

a román demokrácia képviselői, közöttük jómagam is, el akartuk távolítani **Friedrich** urat a kormány éléről,

amelynek keresztülvitelében azonban **Bratianu Jonel**, Románia akkori miniszterelnöke akadályozott meg bennünket, akinek érdeke volt az, hogy Magyarországon az oligarchia kerüljön újra uralomra és ne a demokrácia. A demokrácia diadalért én bármit is tettem volna, Diamandi meghatalmazott miniszter ur, aki **Bratianu**ék expozitúrája volt, az én akaratomat minden esetben kontrakarirozta. Igenis hangsúlyozom, hogy

Magyarországon a reakció megszilárdulása kizárólag **Bratianu Jonel** munkája volt

és **Friedrich** urnak hálásnak kell lennie **Bratianu Jonel**nek, mert az ő utasítása nélkül egy percig sem maradhatott volna kormányon.

— Ami már most a Roboz-fivérek, illetőleg Roboz Imre személyét illeti, minden ellenvéleménnyel szemben ki kell jelentenem, hogy én Roboz Imrét nagyműveltségű, kiváló újságírónak tartottam, akit végsőkéig elkésztett **Friedrich**ék véres uralma s aki önzetlenül és becsületes szándékkal támadta az ő uralmukat. Azt, hogy Robozéknak bármilyen befolyásuk lett volna a román hadvezetésre, főleg pedig arra, hogy **Friedrich**ék puccs útján eltávolítsák, nevetséges rágalomnak kell megbélyegezzem, hiszen a román hadsereg nem Robozéknak, hanem **Bratianu Jonel**nek engedelmeskedett. **Friedrich** István kormányonmaradása

vagy bukása kizárólag **Bratianu Jonel**éktől függött s

a románok támogatása Robozékkal szemben sem több, sem kevesebb nem volt annál, minthogy megengedtük lapjának megjelenését.

Csak természetes, hogy a román hadsereg kivonulásakor Robozéknak védelmet kellett nyújtanom, hiszen ha Budapesten maradnak, a bevonuló fehér csapatok őket és munkatársukat felkoncolták volna. Robozék kolozsvári működését közelebről nem ismerem. Azt, hogy most a bíróság előtt azzal védekeznek, miszerint ők mindig jó katolikusok voltak, az agyongyötört, vergődő ember védekezésének kell tekintenem, akikkel szemben egy egész maffia fogott össze. Ami a magyar-román unióról való tárgyalásokat illeti, erre vonatkozólag nem nyilatkozhatom és

csak akkor nyilatkozhatnám, ha erre **Öfelsége** a király meghatalmazást adna.

— Közönséges és aljas rágalomnak minősítem azt is, hogy dr. **Mezei** censor valaha is pénzért járt volna **Friedrich**ék minisztériumaiba. Ez a rágalom teljesen rávall **Friedrich** Istvánra. Nemkülönbön hasonló forrásból fakadtak Nagy Károly detektívönök ur kijelentései is, aki szerint a zsidóverést román katonák kezdték el Budapesten. Ezzel szemben az a tény, hogy

a budapesti rendőrség tagjai voltak azok, akik a zsidókra uszították a román katonákat,

ráfogva minden zsidó külsejű járókelőre, hogy bolsevik. Azonban mihelyt tudomást szereztem arról, hogy ezek az atrocitások a rendőrség uszítására történnek meg, azonnal utasítottam a megszálló csapatok parancsnokságát, hogy a katonaságot szigorúan tiltsa el az utlegetésben való résztvételtől, ami azonnal meg is történt.

A Roboz pör mai napja

Budapest, január 17. A Roboz-pör mai tárgyalásán a bíróság **Baka Jenő** rendőrfelügyelőt hallgatta ki, ki az elnök kérdésére elmondotta, hogy Robozék megfigyelésével volt megbízva. Megfigyelései szerint Robozék a románokkal szoros összeköttetést tartottak fenn. Utána a bíróság **Görgei Viktor** huszárezredest hallgatta ki, aki vallomásában elmondta, hogy 1919 szeptemberében ők egy ülést tartottak. A terembe egyszer csak Roboz Béla lépett be, aki csipőre tett kezekkel lehordta őket és kijelentette, hogy valamennyiüket letartóztatja. Alig mondta ki ezeket a szavakat, a terembe egy román őrnagy vezetésével szuronyos katonák léptek be, akik elvitték őket.

Újabb leleplezés a Preussische Staatsbank panamájában

Ajánlólevél **Macdonald** volt angol miniszterelnökhöz

(Berlin, január 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) A **Barmat**-ügyben a vizsgálat még mindig nem fejeződött be. Az ügyészség harminc szakértőt rendelt be, akik éjjel-nappal munkával vannak elfoglalva. Mindazonáltal a vizsgálat ezen része sem fejeződhetett be. A szakértők közül többeket elküldöttek különböző vidéki városokba, a **Barmat**-koncern üzemeihez, hogy a helyszínén ejtsék meg a vizsgálatot.

Ugyancsak vizsgálat indult meg **Boris Torbini** romániai származású kereskedő ellen, aki összejátszva több szélhámossal, mint egy román kereskedelmi delegáció vezetője szerepelt és alkudozásokba kezdett a hannai fegyverraktár megvételére. A letartóztatott **Torbini** azzal védekezik, hogy őt is csak úgy ugratták bele ebbe a szélhámosságba, amelynek sikere esetén **Kutisker** neki nagyobb összeget ígért.

Újabbán beleszólt az estbe a „**Rothe Fahne**” című kommunista újság is, amely leleplezi a szociáldemokrata párt egyik vezető emberét, **Wels**et, aki a multban azon buzgólkodott, hogy a **Barmat**-fivérek számára a belga szociáldemokratáktól pénzt szerezzen. **Wels** és **Troelstra** a **Barmat**-fivéreknek ajánlólevelet is adtak **Macdonald** akkori miniszterelnökhöz. Az aláírók azt állították ebben a levélben, hogy a **Barmat**ok jók minden hitelre és nagyon ajánlhatók a londoni City pénztárainak.

egfertőzi a szer-
gi helyzetben a
esekély semmi-
kban — lehet

itása szerint si-
zérumot előállí-
zi a felszabadult
anochrysin-t ad
akkor speci-
ióban. De még
ha túlságosan
mert így az
toxin szabadul
sszor is hang-
upán a kezdeti

hivatalos orvosi
d professzor fel-
kedéssel fogad-
— ki tudja —
dító útjára.

zsef

egy szarkofágba
vonulás alkalmá-
sef csontjait. A
hivatkozik, amely
nagy kincseket
t el. Bizonyára
b rejteke e kin-
ók Egyiptomból
csak a bebalzsa-
kincseket össze-
törődtek, hogy a
sék.

nyiték. Minden-
gálna e feltevés-
nkhamen szarko-
valóban üresnek
szól az, hogy
t érintetlenül ta-
ogy a kivonuló
bejártot újra el-
sbé, mert a sirba
re Tutankhamen
nagyon sok ilyen
meg fogja cáfolni
st is, hogy Tutank-
azonos lenne.

ek hívták. Hal-
hogy az anyja
ától. Az asszony
z szívét a szeren-
te.

totta fel csudál-
a köszívü, gonosz
magától a gyer-
né tette? Talán
ki lehet ez a

t, üres szemek-
aga elé, hogy
m magam érezni.

Fiske az eszébe
... a neve, azt
ut!

Reb Alter és

fiske és értelmét-
hiszem, hogy
nya azzal szokta
ul ment sora és
knhas lánykájá-

gy mit jelentett
n, mintha hideg

ellét veri:
ndja. — Tönkre-
a azt mondja:
z Isten elzért vert
minden dolgom-

s megpróbálom,
bűnéért. Hiszen
ó. A rossz ősz-
uk van felettünk,
nagyobbjaink is
eikkel szemben
k őket. A mi vi-
sogatórongyok és

papucshősök voltak otthon és első házasságuk-
ból való gyermeküket elkergették, ha a máso-
dik asszony úgy kívánta.

Fiske úgy ül ott, mintha kőbálvánnyá vált volna, hol rám, hol meg **Alterre** bámul és nem tudja, hogy mit szóljon. Közben teljesen besötétedett. A csillagok világítanak és úgy néznek le ránk, mintha bele akarnának szólni a beszélgetésünkbe, s valami mondanivalójuk volna. Az ég peremén vérvörös enyémekedik fel a teli hold. Mintha csak bennünket nézne. Minden, ami az égen van, feszülten bámul le ránk és tudni szeretné, hogy miképpen végződik a történet... **Alter** újra felül, szeméit az égnek emeli és mélyen megindulva mondja:

„Az Örökkévaló színe előtt esküszöm, hogy addig nem térek vissza a feleségemhez és gyermekeimhez, legfiatalabb leányomat nem adom addig férjhez, míg elveszett gyermekemet meg nem találom! Az ég és a föld legyen a tanum! Azonnal utnak indulok és jaj annak, aki utamat állja!”

Fiske **Reb Alter** nyakába borul, megöleli, megcsókozza és a meghatottságtól egy szót sem tud szólni. Hosszu idő múlva könnyekbe fult, könnyörgő hangon mondja:

„Mentse meg, mentse meg!”

Alter gyorsan leugrik a szekeremről, felül a magáéra, megfordul, ráhúz a gebéjére egyet és elhajt... **En** és **Fiske** hosszan nézünk utána. Azután az égre néznek: a hold és a csillagok tovább futnak utjukon, de most már nem olyanok, mint előbb voltak. Annyira messze, olyan magasan vannak felettünk, emberek felett és olyan büszkék... **En** elfog bennünket a szomorúság.

Rávágok a sasomra, hogy kissé gyorsabban huzzon és késő éjszaka zajjal, zörgéssel vonulunk be a hepe-hupás utcákra a városba, mintha jelenteni akarnók: Vegyétek tudomásul, hogy két új zsidó érkezett meg **Glupskba**...!

(Vége)

Herbette, a franciák orosz követe Moszkvában

A franciák és oroszok közeledését hirdeti. Katonai pompával fogadták

(Páris, január 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) Moszkvából ma megjött az értesítés Herbette francia követnek a szovjetek által való fogadtatásáról.

A francia követet a moszkvai pályaudvaron a külügyi népbizottság egy delegációja fogadta, továbbá az orosz fővárosban székelő diplomáciai kar és számos újságíró. A francia követ tiszteletére diszszázad vonult ki a pályaudvarra, amelynek környékét nagyszámu közönség lepte el.

Herbette másnap fogadta a sajtó képviselőit, akik előtt megelégedését fejezte ki a meleg és tüntető fogadtatás fölött. Boldog és büszke, — mondotta — hogy mint első jöhetett Franciaország követeként a szovjetek uniójának területére. Hajlandó vállvetve dolgozni a szovjetekkel a francia és orosz nép közötti közeledés érdekében. Reméli, hogy a függő kérdéseket eredményesen lehet majd rendezni. Este Csicserin fogadta a francia követet, akinek tiszteletére vacsorát adott.

A jövő háborúja a francia kamara hadügyi jelentésében

Több mint ezer gáz fog szerepelni

(Páris, január 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) A francia kamarában a napokban tárgyalják a hadügyi költségvetést. A rideg számok és adatok halmazából a Halál borzalma mered, ezuttal fokozottan, mert a halálnak egész új és szokatlan pusztításait jelölik meg a referensek.

Bedonce képviselő, az egyik referens jelentését e szavakkal kezdte:

„A háboru napról-napra mint a kémia-háboru jelezte. Vagyis a jövő háboru a kémia jegyében, a kémia vívmányainak irtóztos bomlasztó és pusztító erejével fog végbenemni.

Ez a vélemény nem a referensé, hanem azoké a szakembereké, akik a borzasztó problémával foglalkoznak. A jelentés további része arról szól, hogy milyen intézkedések lehetségesek egy kémiai támadás elhárítása során. Az angol hadügyi államtitkárság már 1920-ban nagyobb hitel megszavazását kérte abból a célból, hogy tanulmányokat lehessen végezni a kémiai háboru körül. Ugyanakkor az Egyesült-Államok hadügyminisztériumai Fries ezredes javaslatára tanulmányi megbízásokat adott katonai szakembereknek a kémiai háboru lehető-

segeinek kutatására.

A jelentés hivatkozik a népszövetségnek ilyenirányu előterjesztésére, továbbá Cannon professzornak, a Harvard-egyetem tanárának véleményére, amely szerint az utolsó háboru borzalmai meg sem közelítik azokat, amelyek egy közeli háboru esetén várhatók és pedig a kémia vívmányai következtében. Mayer professzor, a College de France professzora, a jelentéshez hozzáfűzi, hogy kétséges, vajjon a népek egymásközötti viszonyában szerepelni fog-e a kémiai fegyverek ismertetése. Bizonyára egyetlen nép sem fogja elárulni a másoknak ezeket a titkokat, amelyek magukban rejtik a jövő háboru kiszámíthatatlan és szinte el nem képzelhető borzalmait. Hasonló értelmű nyilatkozatok vannak Zanetti professzor részéről. Mig Paterno tanár kijelenti, hogy a háboru elején körülbelül harminc mérges gáz állott a rendelkezésére, ma azonban több mint ezer mérges gáz fog szerepelni a háboruban, Anghelo professzor, a florenzi egyetem tanára kijelenti, hogy bizonyos gázok ellen a gázmaszk is teljesen hatástalan, a harcosok vele szemben ki vannak szolgáltatva a meg-

Max Brod nyilatkozik új regényéről, Ujvári Péterről, Kaczér Illésről és a magyar írókról

A hírneves író sétái a pozsonyi gettóban és a régi temetőben

(Pozsony, január 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Max Brod, a világhírű prágai író, a cionizmus lelkes harcosa és büszkessége gyakran átrándul Prágából, működése színhelyéről Pozsonyba, ahol sohasem mulasztja el órákig ödöngeni a vár alatt elhúzódó gettóban, amely ugyan a háboru előtti nagy tűz óta változott, de levegője, egymásfelé hajló házai, embereinek bus-reménykedő nézése, zsvajvos forgalma ma is ugyanaz, ami volt évszázadok előtt. Az író eljár a dunamenti városrészben levő aggok házába, amely szemben van a régi boltives kórházzal. Öregekkel beszélget itt, jegyzet, érdeklődik, megfigyel apró jelenségeket, hogy nemes fantáziájával majd újrakeltnen egy letűnt kort, amelynek lelke mindnyájunkban borong. Max Brod ellátogat a dombon fekvő régi zsidó temetőbe is. E látogatások nyilvánvalóan egy új regény megalkotásának céljait szolgálják. Az író legutóbb részleteket olvasott föl egy mostan készülő regényéből, amelynek David Reubeni a főalakja.

Egy magyar újság munkatársa ez alkalomból fölkereste a cionista író, aki elsősorban a készülő regényről nyilatkozott, majd a Pozsonyban élő zsidó írókról, végül azokról a magyar zsidókról és költőkről, akikről fordítás révén szerezhetett tudomást.

— David Reubeni története, amelyből itt oly örömmel olvastam fel részleteket, — mondotta Max Brod — a prágai gettóban kezdődik és Velencében, Rómában, majd Portugáliában folytatódik. Szeretem ezt a munkámat, talán jobban, mint valaha is bármely készülő művem, mert a regény eszméje közel áll zsidó politikai hitvallásomhoz. Elsősorban művész vagyok, de ahogy Ernst Weisz, az orvos, minden új könyvében orvosi problémákat feszeget, ugyanugy érintem én azt a világot, amelyet a mai zsidóság

épít magának a Szentföldön, mintegy folytatva a küzdelmet, amelyért David Reubeni is harcolt. Mert a zsidóság forró vágya, a diaszpóra utáni Zsidóország felépítése nem más, mint az ősi nemzeti kultúra ujjaledése, a hajdani vallásos életnek reneszánsza, ami természetesen nem jelent sovinizmust más nemzetek kultúrájával szemben, sőt szabad fejlesztését annak a kultúrának, amelyet az európai zsidóság magába szívott. Például én minden cionista érzésem mellett is német író vagyok, de tudom, hogy a zsidó kultúra elvesztése, más kultúrába való beleolvadása nagy, felbecsülhetetlen veszteséget jelentene az emberiség kultúrájára. Új életre kell tehát kelteni a zsidó kultúrát.

— Kiket szeret és ismer a magyarul írók közül? — kérdezte az újságíró.

— Itt Pozsonyban lettem figyelmes Ujvári Péterre, a magyarul író zsidó elbeszélőre, akinek finom humorral megirt zsidó alakjaiban gyönyörködtem, Kaczér Illésre, a tehetséges szatirikusra és Antal Sándorra, a finomtollu poétára. A költők közül Ady poézise volt az, ami a magyar irodalom felé való érdeklődésemet vezette s rajta keresztül bukkantam Karinty Frigyesre, erre az okos emberre, aki mögött azonban a legrejtettebb érzéseket érző költő van. Karinty ma a magyar irodalom legvilágírodalombb jelensége. Szeretem még Szép Ernőt, ezt a bájos, drága, tiszta szivhangokat adó művészt, akivel különben érdekes irodalmi találkozunk volt. A „Lila akác” című regényében, amelyet még 1916-ban írt, teljesen rokonhangokat talállok az én „Franzi” című regényemmel.

Max Brod azután elmondotta, hogy mostanában milyen irodalmi munkák foglalkoztatják.

— Most fejeztem be Leos Jaraceknek, ennek

a nagy cseh komponistának biográfiáját, amely egyelőre cseh nyelven jelent meg, németül később Bécsben. Fordítok egy Sanacsek-operát, „Az okos rókások”-t s örülök, hogy ennek a soha eléggé meg nem becsülhető, egyre az új zenei klasszicizmus felé érő komponistának lehetek hű tolmácsolója.

A zsidó diáksegélyező-bizottság felhívása

A külföldi főiskolákra beiratkozni kényszerült zsidó diákok gazdasági nyomora mindinkább elviselhetetlenné válik, amivel szemben a mi eszközeink teljesen elégtelenek. Mutatóul ezuttal a Párisban tanuló diákok leveléből idézzük e néhány sort: „Párisban mintegy száz zsidó diák tanul, akik legnagyobb részét súlyos anyagi gondokkal küzdenek és mindenféle nehézmunkával tudják csak szükösen megszerezni a mindennapi kenyeret. Csak a kenyeret, mert még a Foyer Israélita nevű jótékony intézmény árai is túlmagasak a mi anyagi körülményeinkhez képest. De módunkban volna ott az Ica és Alliance segítségével legalább a legszegényebb társainknak ingyenes, illetve kedvezményes áron étkezést biztosítani, hogyha hazulról is megkaphatnók a szükséges támogatást. Ezidőszent mindössze havi 500 frankra volna szükségünk. Ily módon azon társaink is visszatérhetnének a rituális életmódhoz, akik nehéz szívvél bár, de kénytelenek voltak arról lemondani, csak hogy éhségüket valamiképpen csillapíthassák. Mily csekély összeg az erdélyi zsidóság számához viszonyítva! Tíz hitközség egyenkint havi 500 lejjel összeadhatná, anélkül hogy költségvetésének egyensúlyát kockáztatná. De mi nem követeléssel lépünk fel, mi szerényen kérünk csupán. Módot szerezünk arra, hogy itt segítségünk magunkon, ha az otthoniak is kezünkre járnak. Előre is hálás köszönetet mondunk mindazoknak, akik nemes szívvél és megértő lélekkel gondjaikba hajlandók fogadni a világ legelhagyottabb teremtményét, az erdélyi zsidó diákokat.”

Eddig szól a megható levél és még csak azt teszi hozzá, a megjelölt minimális összegre már e hónapban van szükség. Kérjük tehát a hitközségek t. vezetőségeit árnyalati különbség nélkül, tegyék lehetővé, hogy a kultúra jövődö munkásainak e valóban jogos kérését teljesíthessük. Most, a költségvetési év elején, módjukban van, bármily szerény, havi járulékot megszavaztatni, amelyre biztosan számíthatunk. De egyenként is kérjük testvéreinket, azokat, akik már eddig is pártfogolták diákjainkat és azokat is, akik eddig távol maradtak e nemes emberbaráti akciótól, hogy siessenek leróni a köteles segítség adóját a jó ügy oltárán. Pénzküldemények a Bergner nagykereskedő-cég címére (Cluj, str. Reg. Maria 18. sz.) intézendők, felvilágosítással szolgál dr. Eisler Mátyás főrabbi.

— Feleky Gézáat ismét elítélték. Budapestről jelentik: Feleky Gézáat, a „Világ” főszerkesztőjét, aki ellen a kurzus emberei bátor cikkeiért több sajtóper indítottak, ismét bíróság elé szolgáltatták. Ezuttal Bársony János egyetemi tanár, a szülészet előadója a pesti egyetemen, indított sajtóper Feleky Gézá ellen, aki annakidején hevesen megkritizálta Bársonynak egyik, az ifjúsághoz intézett beszédét. A beszéd ugyanis teljesen kurzusizü volt és alkalmas volt arra, hogy megmérgeze az ifjúság gondolkodását. Az antiszemizmusáról híres professzor ugyanis demagóghangu beszédében a zsidóságot alacsonyrendű fajnak jellemezte. A beszédet Feleky, amikor lapjában közölte, néhány találó szóval elítélte. E magyarázat miatt kellett most Felekynek Töreki tanácsa előtt sajtóvétség miatt felelnie. A bíróság Felekyt becsület-sértés vétségével elmarasztalta és egy havi fogházra és ötmillió korona pénzbüntetésre ítélte. A vádlott hírlapíró megfellebbezte az ítéletet.

* Biztosítsuk életünket és vagyónkat a Franco-Romana Ált. Biztosító Rt.-nél. Képviselőt az ország minden helységében.

— A Haggibbor tornaszakosztálya értesíti tagjait, hogy hétfőn, szerdán és pénteken este 7—9 óráig a katolikus gimnázium tornatermében az órákat megkezdte. Ugyanakkor a birkózók és futballisták is trenirozhatnak, valamint új tagok is ugyanott vétetnek fel.

Márk Antal tornaszakosztály-vezető.

A Keren Hajesszód építi fel Erec Jisraelt

Az Uj Kelet Szerkesztő Felelős sz. Az Uj Kelet meg Előfizetés 240

Igy il emlékezet 5618. évb

Szom 5685 Tév Szidra: 8 1925 janu

nem is vol nyelvünket mi nyelvű vált a B Nem egy e hanem e lentőségébe „Thesaurus ber szótára legnagyobb legnagyobb liánsok és nyelv telje a modern az angol ny Volt. Addig meg nem je nyelv képe egyenrangu jellemző az hajszolt és Más kultúra óriás-művek dások egész fölépíteni. B nagy munká jának gyün és élvezte. A az élő héber birodalmába a zenik és vetlen egyé minden szó nem a héber a mai chalu földjén ugy süket volna, és legfeljebb kus rövidség az a chalu munkájának megérte ezt kor festői re a galuttal a és újra régi viseletünket, öregkorára v héber felirato öregek hango zott feléje.

— Öngyil a rendőrségnek Szikra Mária megmérgezte m töket is kihivta Mária már éjfé amitől görcsösen hitték, hogy es értesítettek orv urinó bevallotta öngyilkos nőnél nek az eredmén méreg több min ben és már meg tők Szikra Má klinikára, ahol a maradásához nag megállapítása sz családól szárna a menyasszonya

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja

Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 830 lei.

A mai naptár

Igy illik ez: héber dátummal megjelölni és emlékeztetben tartani. Tévét hónap 21.-én, az 5618. évben (1858) született az élő, a beszélt, a társalgási eszköznek használt héber nyelv apja: Eliézer Ben Jehuda. Mi volt valamikor a galut-neve? Kit érdekelne. Valami vad, ellenállhatatlan sóvárgás és léleknek szomjuhozása kiragadta őt a galutból és a galuttal együtt lerázta magáról a galut nevét is. Elment a mi országunkba akkor, amikor még

Szombat

5685 Tévét 21
Szidra: 85mót.
1925 január 17

nem is volt a mi országunk és hirdette a mi nyelvünket akkor, amikor még nem is volt a mi nyelvünk. Ma már tudományos fogalommal vált a Ben Jehuda név. Igazi fogalom. Nem egy élő vagy halott ember nevét jelöli, hanem egy grandiózus, méreteiben és jelentőségében egyaránt hatalmas művet: a „Thesaurus totius Hebraicitatis“-t, a nagy héber szótárat, amelyhez hasonló szótára csak a legnagyobb kultúrnépeknek van. Hatalmas föliánsok és bennük egybegyűjtve a héber nyelv teljes szókincse. Érdekes dolog ez: a modern kultúrnyelvek között tudvalevőleg az angol nyelvnek van a legnagyobb szókincse. Volt. Addig, amíg Ben Jehuda héber szótára meg nem jelent. Ma már tudjuk: az élő héber nyelv képessége és szögazdagsága teljesen egyenrangú az angol nyelvével. — És ez is jellemző az építés lázas, belső, emésztő tüztől hajszolt és pihenést nem ismerő munkájára. Más kultúrnépeknél a Ben Jehudához hasonló óriás-műveket évtizedeken keresztül és a tudások egész kollégiuma szokta együttes erővel fölépíteni. Ben Jehuda egyedül végezte ezt a nagy munkát. És boldog emberi sors: munkájának gyümölcsét még a maga életében látta és élvezte. Amikor megtelepedett Palesztinában, az élő héber nyelv még ott is csak az álmok birodalmába tartozott. És ő volt az első, akik a zsenik és fanatikuskok szivóságával a közvetlen egyéni érintkezésben is megtagadott minden szót, minden kérdést és feleletet, hanem a héber nyelvvel közeledtek feléje. De az a mai chaluc, aki az épülő héber Palesztina földjén úgy néz el az ember feje fölött, mintha süket volna, ha idegen nyelven szólítják meg és legfeljebb csak arra kapható, hogy lakonikus rövidséggel kiáltsa feléje a „rak ivrit“-et, az a chaluc már Ben Jehuda tanítványa, az ő munkájának megérett gyümölcse. Ben Jehuda megérte ezt a boldog gyümölcserést. És amikor festői redőkben álomló taliszjában (mert a galuttal a galutruhákat is levette magáról és újra régi jogába ültette szép, ősi ruhaviseletünket, a kékeskék fehér tógát, a taliszt) öregkorára végigsétált Jeruzsálem utcáin, a héber feliratok nevétől betűiből, fiatalok és öregek hangos beszédéből, az ő diadala sugárzott feléje.

— **Öngyilkos urinő.** Ma délelőtt jelentették a rendőrségnek, hogy a Múzeum-utca 8. szám alatt Szikra Mária huszonöt éves tisztviselő nő arzánnal megmérgezte magát. Az öngyilkos urinőhöz a mentőket is kihívták, akik megállapították, hogy Szikra Mária már éjjelkor bevett egy nagyobb adag arzént, amittől görcsösen vonagolni kezdett, de a háziak azt hitték, hogy csak muló rosszulról van szó és nem értesítettek orvost. Ma reggel azután az öngyilkos urinő bevallotta, hogy arzént vett be. A mentők az öngyilkos nőnél gyomormosást alkalmaztak, amelynek az eredménye nagyon kétséges már, mert a mérég több mint 9 óra hosszat volt a szervezetében és már megkezdte romboló munkáját. A mentők Szikra Máriaat beszállították a belgyógyászati klinikára, ahol azonnal ápolás alá vették, de életbenmaradásához nagyon kevés a remény. A rendőrség megállapítása szerint Szikra Mária gazdag bukaresti családból származik. Kolozsváron egy orvosnak lett a menyasszonya és már alig néhány nap választotta

volna el a jegyeseket az esküvőtől, amikor a fiatal nő öngyilkosságot követett el. Szikra Mária öngyilkosságának okát még egyelőre nem lehet tudni.

— **Amikor a haramiának szive van.** Jellemző esetet olvasunk egy amerikai újságban. A hirt el lehet hinni, mert fel van szerelve adatokkal és mert hinnünk kell az emberi szivben akkor is, ha egy banditában van elrejtve.

Amerikában mostanában sokkal sűrűbben bukkannak fel a „hold up“ esetek, mint az elmúlt esztendőkhben. A lapok majdnem minden héten regisztrálnak két-három hirt automobilos banditákról, akik fényes nappal megrohanak egy-egy üzletet, tulajdonosokat megkötözik és homloka elé tartott revolver segítségével rákényszerítik arra, hogy mondja meg, hol vannak elrejtett kincsei, hol van a pénze. Első dolguk azonban, hogy órájuktól, láncuktól és egyéb ékszereiktől szabadítsák meg áldozataikat.

Igy történt ez néhány nap előtt a tizenharmadik utcában, Brooklinban, ahol a banditák Harry Wiener tejrukereskedésébe mentek. Itt a tulajdonost kötözték meg előbb, majd Henri Ferrandot és Jon Keelit, az üzlet két alkalmazottját. A megkötözött embereket, miután náluk lévő pénzüktől és értékeiktől megfosztották, belökték az üzlet mellett lévő üres szobába. Wienerrel kétszáz dollárt, egy gyémántgyűrűt, aranyórát és aranyláncot vettek el. Ezután Keeliehez mentek, akinek elvették ötven dollárját. Egyéb elvonnivaló nem volt nála.

Amikor az egyik bandita kivette az áldozat tárcájából az ötven dollárt, ez sirva fakadt és ezt mondta:

— Szegény gyermekem!

E két szó megütötte az egyik rabló fülét, visszafordult és megkérdezte az összekötözött embert, hogy mire vonatkozott sóhajos kijelentése. Keeli erre megmondotta, hogy az ötven dollárt orvosságra gyűjtötte össze, mert felesége most betegedett le egy kis fiúcskával.

A bandita habozás nélkül visszahelyezte a pénztárcába a több cimletből álló ötven dollárt. — Nesze, visszaadom ezt a pénzt, mert ezt nem tudnám felhasználni. Ha nem lenne összekötte a kezed, megszoritanám és úgy kivánnék neked sok szerencsét gyermekedhez. Amint láthatod, a gyermek élete elég szerencsésen kezdődik. Légy boldog, de vigyázz magadra, nehogy bennünket valahogy elárulj.

Igy végződött a „hold up“ Brooklinban, a tizenharmadik avenun, Harry Wiener boltjában.

— **Magvakat kérnek a saronai chalucok.**

A saronai kvuca (Tel-Aviv mellett) felkéri az erdélyi zsidó mezőgazdákat és kertészeket, hogy a következő vetemény-, illetve virágmagküldeményekkel segítsék munkájukat: Chabbaund (szegfűmag) aster (vegyes), husz dkgr., ősi rózsza (lathyrus odorata), szagos bükkönyvirágmag harminc dkgr., ezenkívül bármilyen nyári virágmagot szívesen vesznek. Rajbáb magból tizenöt kgr.-t kérnek. A küldeményeket az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség központi irodája, Cluj, Calea Regele Ferdinand 48. szívesen továbbítja.

— **Az egy-, kétlejesek és Palesztina földjének megváltása.**

Február hó elsejével kikerül a forgalomból az egy- és kétlejes papírpénz. A zsidó Nemzeti Alap perselyeiben rengeteg ilyen pénz gyűlt össze, mely elveszteni értékét, ha idején be nem váltják. Ez a pénz Erec Jisraél földjének megváltására szolgál. A zsidó Nemzeti Alap irodá felkéri valamennyi biztosát és hívét, gondoskojjanak a perselyek azonnali kiürítéséről és az egy- és kétlejesek beváltásáról.

— **Nemzetközi mintavásárok.** Lipcsében március 1—8. között tartják meg az ezidei nemzetközi mintavásárt. — Bécsben ugyancsak márciusban, mégpedig 8—14. között. — Lyonban március 2—18-ig.

— **A „Magyarság“ legújabb száma szombaton délelőtt, a rendes időben jelenik meg.** A gyorsan népszerűvé vált politikai hetilap legfrissebb száma szenzációs politikai, társadalmi és művészeti cikkeket közöl és élénk, változatos tartalmával az olvasók figyelmét lebilincseli. Ára 5 lej. Kapható az összes elárusítóhelyeken.

Az 1 és 2 lejes papírpénz

február 1-én érvényét veszti. A Zsidó Nemzeti Alap felkéri valamennyi biztosát és hívét: ürítsék ki a perselyeket, váltásuk be idején az 1 és 2 lejeseket.

— **Különös merénylet egy soffőr ellen.**

Lakatos József huszonnyolc éves soffőr tegnap este a Ferenc József uton hajtott el gépkocsijával. A Ferenc József-uton egy nő jött az autó felé, aki a kezében egy tálcán két kávécsészét tartott. Nem lehet tudni, hogy a nő az autótól ijedt-e meg, vagy a soffőrnek régi haragosa, csak a mit sem sejtő soffőr arra eszmélt fel, hogy a fejéhez egy kemény tárgyat dobta, amelynek a nyomán vastag sugárban tört elő a vér. Lakatos Józsefet a mentők reszesítették első segélyben.

— **Eljegyzés.** Hausmann Rella Bistríta és Weisz Dezső Makfalva jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Berkovits Bella (Aviva) Marosujvár, Keszler Simon körjegyző Magyar-nemegye jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Fajvédelem humorral.** Szó vagyon pedig a budapesti Ébredők egyesületéről, ahol, mint ismeretes, néhány hét előtt cifra kis mulatság zajlott le néminemű pofonokkal. A pofonok aktív szereplője a párbajkódex szerzője és több lovagias affér hőse, dr. Rácz Vilmos volt, szenvedő hőse pedig Dáner Béla fajvédelmi képviselő, akit semmi néven nevezendő immunitás nem volt képes megvédeni ama néhány jól odamért pofonoktól. A kedélyeskedés villámgyorsan áterjedt a jelenvolakra, így dr. Klár is, majd a liberális vízekről ébredő mocsarakra ezezett Pályi Edére, aki mellesleg valamikor zsidó is volt. Am róla ne essék többé szó. Csak Dánerről és Ráczról és Klár doktor úrról. Abból az alkalomból, hogy az ébredők klubja a pofonokkal és revolverlövésekkel súlyosított esetet emléktáblával örökítette meg. A fémplakett elkészült és már föl is akasztották a klub termében. „Pro memoria — így kezdődik a tábla fölrata. — 1924 december 19-én, amikor is a magyarok Hadura Dáner Bélát, a hőst megvédte a szíriai gyilkos golyójától.“ Így a halhatatlan jelenetet megörökítő plakett. Másnap azonban csomag érkezett az ébredők klubjába dr. Rácz Vilmostól. Kinyitották a csomagot és mi hullott ki belőle? Egy gipszkéz hullott ki belőle, mellette egy papírlapot ezzel a fölrással: „Am a magyarok Hadura nem védte meg Dáner Bélát e magyar ökök hatalmas pofoncsapásától.“ Vajjon a gipszkezet érebe önteti-e a klub vezetőse és a levélkét márványba véseti-e? Ha humor van bennük, megteszik.

— **Aradi zsebmetszőt fogott a kolozsvári rendőrség.**

Tegnap este a vasuti rendőrség egyik detektívje az állomásnál gyanusnak talált egy fiatal embert, aki állandóan a pénztár előtt tolongott, de nem váltott jegyet, hanem a helyét udvariasan mindig az utánakövetkezőnek adta át. A detektív gyanút fogott és igazolásra szólította fel a fiatal embert, aki zavartan szedte elő az igazolványait. A detektív nem elégedett meg a szabályosan kiállított igazolvánnyal, hanem felszólította az idegent, hogy kövesse a vasuti rendőrségre. A vasuti rendőrségen körözőlevelek alapján megállapították, hogy az illető Nagy Sándor székelyudvarhelyi illetőségű közismert zsebtolvaj, akit már hetek óta köröz az aradi rendőrség. A megállapítás után Nagy Sándort természetesen letartóztatták és megkezdték a kihallgatását. A letartóztatott zsebtolvaj, látva, hogy a tagadás semmit sem használ az ügyének, teljes beismerő vallomást tett. Nagy Sándort kihallgatásának befejezése után átadják az aradi rendőrségnek.

— **Porráégett egy cukorgyár.** Olmützből jelentik: A közeli Chropin cukorgyár január tizenharmadikán leégett. A tűz a gyár szárítókamrájában éjjel után ütött ki és nagy gyorsasággal terjedt. A lángok az üres és megrakott cukorládákban nagy tápot találtak és pillanatok alatt az egész épületkomplex lángokban állott. A közeli városok tűzoltósága azonnal a helyszínre sietett, a tűzzel azonban nem tudtak megbirkózni. Egy félóra múlva már a finomítóra is átcsapott a tűz, úgy hogy a cukorgyár vezetősége szükségesnek látta a kremzieiri, a kojetini és a prerai tűzoltóság segítségét igénybe venni. Ezek segítségével végre lokalizálni lehetett a tüzet. Hozzávetőleges becslés szerint a kár négy millió cseh koronára rug. A bezárt üzem minden valószínűség szerint két hónapig szünetelni fog, ez idő alatt ugyanis, minden valószínűség szerint az elpusztított helyiségeket felépítik és a megrongált gépeket helyrehozzák.

* **Orvosi hír.** Dr. Krémer Ármín fogorvos rendeléseit dr. Vass Zoltán, az egyetemi fogászati klinika orvosával egyetemben újból megkezdte. Rendelési órák délután 2—6-ig. Calea Regele Ferdinand 34. földszint. (Metropol-kávéház épületében.)

KÖZGAZDASÁG

Uj vámnomenklatura készül az export érdekében

A kormány javaslat megtételére szólította fel az Ugirt és a kereskedelmi kamarákat

(Cluj-Kolozsvár, január 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap számában megírta az Uj Kelet, hogy a kormány leiratot intézett valamennyi kereskedelmi és iparkamarához és a nagyiparosok országos szövetségéhez, amelyben javaslatot kér arra vonatkozólag, hogy milyen cikkek kiviteli illetéke szorul módosításra, illetőleg mely cikkekre kívánják az érdekeltek új vámtarifát.

Az erre vonatkozó kormányleirat még nem érkezett meg a kolozsvári kamarához és így annak vezetősége még nem foglalkozott érdemlegesen a kérdéssel. Az Uj Kelet munkatársa föltétlenül megbízható helyről azt az értesítést kapta, hogy ez a kormányintézkedés összefügg az Ugir azon akciójával, amelyet a jelenlegi exportrezsim megjavítása érdekében megindított. Ismeretes ugyanis, hogy az Ugir központi vezetősége nemrégiben újabb memorandumot terjesztett a kormány elé, amelyben kérte az exportrezsim olyan irányú módosítását, hogy a belföldi piac felvevőképességének csökkenésére való tekintettel a vállalatok folyton növekvő árukészletének exportálását, különösen az olyan cikkeknek, amelyeknek utánpótlása belföldi többtermelés következtében biztosítva van, vámtarifa leszállításával tegye lehetővé.

Ezzel a memorandummal legutóbb négyes miniszteri bizottság foglalkozott és arra a megállapodásra jutott, hogy új nomenklatura keretében törölni, vagy legalább is lényegesen le kell szállítani azoknak a kiviteli cikkeknek a vámtarifáját, amelyeknek utánpótlását a nyers-

anyagkészletek feltétlen biztosítják. Az új nomenklatura tehát már ebben a szellemben fog elkészülni és remélhetőleg meg fogja szüntetni azokat az aránytalanságokat, amelyek a vámtarifáknál még mindig fennállanak és a kivített teljesen megbénítják.

Ha tekintetbe vesszük Románia termelési és fogyasztási statisztikáját, úgy az új vámrézsim elsősorban a következő cikkek kivitelét kell hogy lényeges vámtarifa-leszállítással lehetővé tegye: vegyi áruk, készbőr áruk, vas- és fémüzemek által előállított gazdasági gépek, készbutorok, parkettanyagok, építési anyagok, téglák, cserép stb. és faanyagok. Ezen áruk kiviteli illetékét a tavalyi vámrévizio alkalmával leszállították ugyan, de a világpiaci árhoz viszonyítva még mindig nem export képesek.

A legtöbb nehézséggel a faanyagok exportja küzd, mert ezek vámját az elmúlt év folyamán egyáltalában nem csökkentették. Így a puha fűrész áruknál a vételárak 10-15 százalékát teszik ki a vámtételek és ha ehhez hozzá vesszük az 50 százalékos exporttarifát, a belföldi árhoz mérten 25-30 százalékkal drágábbak a kivitelre kerülő cikkeknek. Ennél is súlyosabb az állapot a tölgyfűrészárúknál, ahol az exportköltségek a vételár 40-45 százalékát teszik ki. Ezenkívül pedig meg van tiltva a talpa, donga és nyersparkett kivitele. De készparkett sem lehet exportálni, mert 22 százalékkal drágábban kerül külföldre. Természetesen a vámtételek leszállítása csak az esetben bir jelentőséggel export szempontjából, ha ezzel egyidejűleg az 50 százalékos exporttarifát is megszüntetik.

Rendezik a cukorrépa bevéltési árát

Alapárát és felárát állapítanak meg

(Bukarest, január 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) Jelentették már, hogy a kereskedelmi és ipartügyi minisztérium bizottságot küldött ki a cukorrépa bevéltési árának megállapítására. A bizottság most terjesztette jelentését a miniszterek elé, amely szerint a következőképpen akarják rendezni a cukorrépa árakat:

A cukorgyárak a répaért kettős árat tartoznak fizetni és pedig: egy alapárát és egy, a cukor piaci árához igazodó felárát. Az alapár vagononként (10,006 kgr.) 8000 lej a termelőkhez legközelebb eső vasuti állomásra beszállítva. Ez az alapár a 18 lejes cukorárnál változatlanul megmarad. Ha a cukorár emelkedik, akkor a gyárak felárakat fizetnek és pedig 19 lejes cukoráraknál a cukorrépa ára vagononként 8400 lej, 20 lejes cukoráraknál 8900 lej, 21 lejnél 4500 lej, 22 lejnél 10.200 lej, 23 lejnél 10.900 lej, 24 lejnél 11.800 lej, 25 lejnél 12.5000 lej, 26 lejnél 13.4000 lej. — 26 lejen felüli cukoráraknál minden lej után 900 lejjel többet kapnak a cukorrépa-termelők vagononként.

A cukor eladási árakat a kereskedelmi minisztérium kebelében működő „Oficial Zaharului“ állapítja meg. Ha a cukorgyárosok azt állítanák, hogy a hivatalosan megállapított árakon nem tudták készleteiket értékesíteni, egy külön bizottság állapítja meg a tényleg elért árakat. Ezen bizottság az október elseje és március elseje közötti eladások középátlányát veszi alapul. A cukorrépa-termelők és gyárosok azonban rövidebb időszak középátlányos eladási árát is vehetik alapul. Az erdélyi

cukorrépa-termelők a fentiek felül vagononként 1000 lejt kapnak, ha a cukorrépa a gyárak telepeire fuvarozzák és 400 lejt, ha egy olyan vasuti állomásra szállítják, amely a gyártól legfeljebb 50 kilométernyire fekszik. Az erdélyi cukorgyárak a termelőknek minden tonna beszállított cukorrépa után 250 gr. cukorrépa-magvat kötelesek ingyen adni, kötelesek továbbá a cukorrépa-feldolgozás után visszamaradt cefrének felét ingyen adni a termelőknek. A cukorrépa-termelők jogosultak kollektíve szerződést kötni a cukorgyárakkal szövetségeik, vagy szövetségeik útján a fenti feltételek figyelembevételével. Ha a cukorrépaszállítás vasuti tarifája változik, a különbözet egyenlő arányban esik a gyárosok és termelők javára, vagy terhére.

¶ **Kereskedelmestik a magyar postát.** Budapestről jelentik: A magyar postatakarékpénztár olyan irányú reformját vették tervbe, amelynek értelmében a kereskedelmi vezetés erősebben domborodna ki a postatakarékpénztár ügyvitelében. Szó van az aukciós rendszernek külföldi mintára való bevezetéséről.

¶ **Lengyelországban háromszáz százalékkal emelték a cipőárak bevéltési vámját.** Varsóból jelentik: Lengyelország tervbe vette a cipőárak behozatali vámtételek háromszáz százalékos felemelését, ami a cipőárak bevéltését és ottani elhelyezését lehetetlenné teszi.

¶ **Egy nagyváradai gummiáru nagykereskedő cég kényszerregezsége.** Nagyváradról jelentik: Fehér, Nagy és Kövári nagyváradai gummiáru-nagykereskedő cég kényszerregezségi eljárás megindítását kérte a törvényeséknél. A cég passzívája 5,389.983 lejt tesz ki 2,868.867 lej aktívával szemben. Hitelezőinek 50 százalékos kvótát ajánlott fel, amelyet 9 hónap alatt 5 százalékos kamattal egyenlített ki.

¶ **A kolozsvári cipész-k esti szakoktató tanfolyama.** Jelentették már, hogy a kolozsvári kereskedelmi és iparkamaránál cipész- és szabóiparosok részére szakoktató tanfolyam vette kezdetét. A kolozsvári cipézmesterek most azzal a kéréssel fordultak a kamara vezetőségéhez, hogy részükre az esti órákban külön tanfolyamot rendezzenek. Mint értesülünk, a kamara vezetősége teljesíteni fogja a cipészek iránnyu kérelmét.

A mai valutapiac

A mai napon tovább lanyhult a devizapiac. Az áremorzsolódás minden devizára kiterjed. Üzletkötések csak elvétve fordultak elő a következő árfolyamokon: Osztrák korona 370-375, magyar korona 375-380, cseh korona 5-70-5-73, francia frank 10-35-10-45, svájci frank 36-50-37-00, dollár 190-190-50, angol font 920-923, olasz lira 8-00-8-00.

Valutapiac január 16-án:

Bukarest. Devizák: Páris 1037-00, Berlin —, London 925-00, Newyork 193-00, Róma 793-00, Zürich 37-20, Bécs 27-00, Prága 578.

Bukarest. Valuták: Napoleon 730-00, márka 44-50, leva 133, török lira 105, font sterling 910, francia frank 10-70, svájci frank 37-50, olasz lira 820, drachma 330-00, dinár 305-00, dollár 191-00, lengyel márka 35-00, osztrák korona 27-50, magyar korona 27-00, cseh korona 575.

Zürich. Nyitás-Zárlat: Berlin 123⁵/_s—123⁵/_s, Amsterdam 209-50—209-70, Newyork 519-25—519-50, London 2484-50—2485-00, Páris 2795-00—2815-00, Milánó 2060-75—2105-00, Prága 1560-00—1560-00, Budapest 71-75—71-75, Belgrád 855-00—835-00, Bukarest 265-00—265-00, Varsó 100-25—100-25, Bécs 73-05—73-00.

Párisi tőzsde: Bukarest 970-00, Zürich 355-00.

A bálai idény

különleges újdonságai óriási választékban megérkeztek:

Voith & Co

női divatkülönlegességek áruháza, Cluj, Piața Unirii 14.

Francia
bársonyok
109 lej

A Renaissance
női divatruházban
Cal. Reg. Ferd. 15.

1-a mosott
chiffonok
32 lej

Szezon utáni
olcsó elárusítás.
Báli ruhahelyekben dus választék

Divatmintás
flanettek
38 lej

Lloyd 3246

Külön 10% árengedményben részesül, ki ezen hirdetését felmutatja.

Lloyd 3246

Estélyi track-inge,
mellények, nyakkendők, zsebkendők
legnagyobb választékban.

Gabriel PAPP Gábor
uridivatüzlet és fehéreneműzem
Cluj, Piața Unirii No 8. — Timisoara Cetate

Férlingek és tehéreneműek
készen és mérték szerint, felelősség mellett.
Szolid, szabott árak!

esti szak-
már, hogy a
naránál cipész-
ó tanfolyam
cipésmesterek
kamara ve-
órákban kü-
nt értesülünk,
gia a cipészek

a devizapiac.
kiterjed. Üzlet-
következő ár-
—375, magyar
—5-73, francia
36-50—37-00,
20—923, olasz

án:
37-00, Berlin
193-00, Róma
Prága 578.
30-00, márka
sterling 910,
7-50, olasz lira
dóllár 191-00,
27-50, magyar

elin 123/s—
70, Newyork
2485-00, Páris
75—2105-00,
71-75—71-75,
est 265-00—
73-05—73-00.
70-00, Zürich

ai óriási
keztek:
Co
gek áru-
Jnirii 14.

tmintás
nellek
8 lej
L oyd 3246

nemüek
össég mellett.
árak!

SPORT

Helyreállt a béke a KKASE-ban. Hirt adtunk arról, hogy a KKASE tornaszegyetesében a vezetők támadtak és emiatt a tornászok egy része át akar lépni az Univeritateába. Örömmel közöljük most, hogy a differenciák eliminálódtak és a kereskedő csapatban ismét szent a béke. Jelenleg nagyban dolgoznak a február 1—2. sportmatiné programján.

Ma kezdődik az országos korcsolya-verseny. A korcsolyázó bajnokság küzdelmei ma délelőtt 3 órakor kezdődnek a sétatéri jégpályán. A nevezések tegnap, péntek este lezárultak. Már a nevezés olyan sikert jelent, aminőre még nem volt példa. A téli szakosztály ezután is közli, hogy a bérletjegyek a verseny tartamára nem érvényesek és a jég erre az időre a közönség részére zárva marad. Igen nagy sikerűnek ígérkezik a jelmezes estély, amelyre a verseny befejeztével vasárnap este kerül sor.

Olaszország—Magyarország. Nagy várakozás előzi meg a két ország vasárnapi találkozóját. A mérkőzésnek revánjszellege van, mert az olimpiász előtt tudvalevőleg Olaszország 7:1 arányú vereséget szenvedett a magyar csapattól. Budapesti tudósítónk jelentése szerint a magyar válogatottak már el is utaztak és a következő tartalékokat vitték magukkal: Grosz II. (VAC), Nadler, Molnár, Jenny.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

A színházi iroda közleményei

A Párisi lány nagy sikere a ra enged következtetni, hogy a többi előadások is szintén hazakm llett fognak lefolyni. Pénteken, szombat, vasárnap van egyelőre műsor, de a közönség annyira érdeklődik az új operett iránt, hogy valószínűleg a jövő hét műsorán is többször fog szerepelni a Párisi lány.

Magyar Színház heti műsora

- Szombat d. u. fél 4 kor: Mézeskalács (Ifjúsági előadás mérsékelt helyárakkal, előadó Kende János, sorozat 25)
- Szombat este fél 8 órakor: A párisi lány (Operette-újdonosság 2-odszor, rendes helyárakkal, napibérlet 56 szám B, sorozat 26)
- Szombat este fél 11-kor: Ki babája vagyok én? (Francia bohózat-újdonosság először, bérletszínházban, premier-helyárakkal, a premier-bérlet elővételi jogát bérlet helyekre kezdéig tartatja a pénztár, sorozat 27)
- Vasárnap d. u. fél 4-kor: Nótáskapitány (12 előadás, esti helyárakkal, elővételi díj nélkül, sorozat 28)
- Vasárnap este 8 kor: A párisi lány (Operette-újdonosság 3-adszor, premier-helyárakkal, napibérlet 57 sz. A, sorozat 29)
- Hétfő: Ki babája vagyok én? (Ujdonosság 2-odszor, rendes helyárakkal, napibérlet 58 szám B, sorozatszám 30)

MOZGÓK MŰSORA

- Select-mozgó.** Szombat, január 17. Premier. Daddy. Érdekesítő d. a. a. egy csodagyermekről, 6 felvonásban. Főszerepben Jack e Cing n.
- Uránia mozgó.** Szombat, január hó 17. Premier. A 14-ik vendég. Amerikai zenecapitán film, 5 felvonásban. Főszerepben Robert Warw e.
- Apolló-mozgó.** Szombat, január 17. Premier. Az égő cirkusz. Érdekesítő cirkus d. m. 6 felvonásban. Főszerepben Korvik Ma i.

Ujból kapható — Szabó Imre:
Piros Zubhony
Ára 25 lej és portó
Szállítja az Uj Kelet könyvostálya

Vaskereskedők és gyárosok! Legjobb, legolcsóbb bevásárlási forrás ruha-, berendezés-fazonnás, mindennemű lemezek, féme- és télkész-
gártmányok, gáz- és forrasztó k, csavarok (Brevillier & Urban) műszaki cikkek stb. stb. En-
graz.

L. NACHT

Societate
In nume
colectiv

Központ: Bucuresti, Strada C. A. Rosetti No 7,
Fiókók: CLUJ, Str. Memorandului 20. Telef. 6-53.
Arad, Braşov, Galaţi, Oradea-Mare, Timişoara,
Wien, Paris. — Táviratcím: METALNACHT.

NYILTTÉR

rovatban közöltékért a szerkesztőnek szemé-
nemű felelősséget nem vállal

Értesítem t. ú. feleimet, hogy Szentes Stein
Sándor utazóm meghatalmazását a lettkötésre, pénz-
felvételre mai nappal visszavontam.

Biró Andor,
textilipar-kereskedő,
Cluj.
8436

Mielőtt kávéházát renoválja,
kérjen árajánlatot és terveket
Kissling Rudolf és Fia
román csillár- és bronzárnyagtól Timisoara

”שפת עמנו”
M. Ráth: „Sfath Amenu”
A héber nyelv tanönyve. Iskolai és magán-
használatra, kulccsal és szójegyzékkel. A leg-
jobb gyakorlati módszer a héber nyelvek szó-
ban és írásban való elsajátítására. — A 400
oldalas könyvnek ára kötve
1 lej 80 + 6 lej portó.
Megrendelhető a
„SAFRUTH”
könyvkereskedésnél, Cluj, Strada Sf. O. Josif
[Szép u.] 2. — Itjuszgi egyesületek iskolák és
könyvtárak kellesék a kedvezménybeutérésü nek
(Kérje a most megjelent katalógust.)

SUCHARD

CSOKOLADÉ

HÁZTARTÁSRA ÉS NYERS EVÉSRE

Sörlefejtő készülék
4 és 6
csapos,
valamint
ezek a tár-
rézei
állandóan
kaphatók a
**Banca
Industrială
şi Comer-
cială-nál
CLUJ,**
Strada Gen.
Neculcea
No 2.
Renner-palata
Kérjen árajánlatot

Linoleum

Románia legnagyobb linoleum, via-
szosvászon, gummiárak, gummi-
kabátok és szőnyegkülönlegessé-
gek szaküzlete

HAAS GIPÓT

Rador 3409
Gyári főraktár:
CLUJ
Str. Universitatii 1.
aktárak:
Oradea-Mare — Timişoara.

Mélyen leszállított árak
mellett
az alábbi árak kaphatók

Viaszosvászon
Viaszosvászon, asztal bevoná-
sához, 80 cm. sz. méterre lej **105**
Viaszosvászon terítő 60x100 lej **30**

Bőrvászon
Kárpitosok, kocsigyártók,
könyvtörök részére, 120 cm.
szélességben, méterje .. lej **115 től**

Linoleum

67 cm szélességben méterre lej	135
90 " " " " " " " " " " " "	170
200 " " " " " " " " " " " "	475

Egyszínű, barna, zöld vagy
terakotta linoleum, helyisé-
gek bevonásához négyzet-
méterenként lej **262**
150x200 ebédülő linoleum.. lej **712**
200x250 ebédülő linoleum.. lej **1187**
200x300 ebédülő linoleum.. lej **1425**

Szőnyegek

Prima futószőnyeg 70 cm. szé-
lességben, méterje ... lej **87-80**
Prima futószőnyeg, 90 cm. szé-
lességben, méterje..... lej **150**
Jó minőségű cacos futószőnyeg **125**
Két oldalon használható ebédülő
szőnyeg 200x300 nagys g lej **1500**
Valódi gyapju tapasztricie ebédülő
szőnyeg 200x300 nagyság lej **3900**
Bevezetett ágyelő lej **125 től**

Gummi-kabátok
Férfi és női esőköpenyek, ki-
tűző szabással és a legfino-
mabb angol gummirozással **900 től**

Nagy választék:
Ottoman takarókban, ágygarnitúrák-
ban, függönyökben, fali szőnyegek, sár-
és hócipőkben, házi és tornacipőkben,
iskolatáskákban, mindenféle gummi-
árakban, gummilabda, játékarukban,
fé-táru, celluloid-gallér és készülökben.
Stb. Stb.

**Eladás nagyban
és kicsiben.**

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 3—, vastagabb betűvel 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej, álláskeresőknek 30% kedvezmény. **Apróhirdetések díja előre fizetendő**

Szoba, irodának butorozva, felszerelt telefonnal belvárosban, kitűnő helyen kiadó. Értekezni a kiadóban.

Zsidó fűszerkereskedő segédei azonnali belépésre keres. Lusztig & Nuss-lácher, Cluj, Calea Reg. Ferdinand 39.

Zsidó fiatalember lakást és lakást kaphat Egyetem-u. 5., ajtó 8.

Keresek megvételre egy használt, üzemképes, jó állapotban levő dupla hajtású keretet (Spitzgatter). Cim: Beni siob Jc. 6, Mercures-Circ. 8422

Str. Iuliu Maniu 7.

Eladó szép tizetlerendezés. Megtekinthető a kiadóban.

Publicațiune de licitație.

Se aduce la cunoștință publică, că în ziua de 19 ianuarie 1925 la ora 1/2 4 p. m. se va vinde prin licitație publică în sarcina și riscul cumpărătorului întăriați Mihail Carol din Târgu-Mureș, un vagon fasole albă la fața locului în comuna Glod la Isac Vasile pentru bani gata.

Prețul de strigare este suma de 89,250 lej. Marfa se va vinde și sub prețul de strigare. Vadiu 9000 lej. Marfa va fi transportată pentru prețul de cumpărare la gara Glod și încarcerată în vagonul cumpărătorului.

Celelalte condițiune se găsesc în biroul meu. Dej, la 16 ianuarie 1925.

Dr. Mauritiu Lebovits
advocat

Hölgyek figyelemébe!

Mindennap modern hajmunkák, tambourir választék, kizárólag előrendű anyag s készítmény, L'Oreal-Henné minden színben kapható. Megrendelést várunk is eszközök. Vágtott hajat kicsinyben és nagyban vesznek. — **Mussa Gyula Cluj Str. Memorandului 10**

Keresek 6 kötetes magyar Grötz-et megvételre. Ajánlatokat árjegyzéssel esetleg más zsidótárgy könyvekre is — Librarie „Safurth” Cluj címre kérek.

Egy teljesen jókarban lévő gép fűstőlégpórával eladó. Ab ahem Vilmos, Blaj-l (Balazsthalke). 8431

Szép és tartós **játékok**

a legolcsóbb árakon csak a **Gyermekek Paradicsomában**

a legrégebbi és leghíresebb játékraktárban kaphatók.

Cim: **LINDENBERG**

Bucuresti, Strada Smardan 12.

Oktatójátékok nagyobb gyerekek számára

Rador 2445

Pályázat

Az Izr. Hitközség S. nicolaul mars (Nagy szentmiklós) pályázatot hirdet az ürszedésben levő előimádkező-met-zói állásra. Az illetéstől megkivánjuk hogy שריב és מודול legyen. Az állás aonnal elfoglalható. Fizetés meggyezés szerint. Pályázatok alulírott elnökséghez intézendők.

Izr Hitközség Elnöksége
S. nicolaul mars (jud. Torontal)

Kérje mindenütt a világhírű **HORNIMAN angol teát**

Vezérképviselőt és főraktár **Otto & Alfred Herzog**

Bukuresti, Calea Vacaresti 4.

Mit olvassunk?

Balsac: A büszke Emilia	126
Dosztojevszkij: Három orosz fiu története	120
Koch F.: Mi a boldogság	132
Lehne: Vergődő szívek	54
Eifelejtve	54
Tavaszi álom	54
Egy sebzett szív	72
Szini: Iról arcképek	87
Arctubasev: Emberek hallama	25
Jerome: Három ember egy csónakban	30
Baudelaire: Kötemények prózában	108
Maeterlinck: A bölcsesség és a végzet	192
Wedekind: Muzsika	48
Schnitzler: Álarcok és csodák	20
Courts Mahler: A hűtlen asszony	50
Ne itélj	45
Sorensen Frida	50
A végrendelet	60
Jaqucs de Lacreteille: Silbermann	80
Rajni z B.: Hét Ady-dal (Kotta)	150

Kották jegyzéke

Warschavsky: Der fodim	14
Roskin: Klipp-Klapp	14
Jankele geht in Schule	18
Chazkele	20
Löw Leo: Chesbojn zedek	14
Hatikvah	20
Löw: O, Dadele	18
Roskin: Ja chaj lili	10
Löw: Tief im Weldele	15
Löw: Fischelah Kopfen	8
Roskin: Der Schikur	15
Dos Heilige Rikudl	15
Schirej: Hamisrach	25

A fentieket a pénz és porto előzetes beküldése vagy utánvét mellett szállítjuk.

Az „UJ KELET” könyvosztálya
Cluj, Str. Baron E. Pop 16.

Naponta frissen vágott liba

érkezik Lebovics Béla húscsarnokába, Cluj, Malom-utca 8. — Frissen sürt libaszir és zsirnak való mindig kapható. Rador 2422

TACAMUL

ELÜSTÁRUZÁS ELÜSTÁRUZÁS

CLUJ, STR. AVRAM JANCU (volt Petöfi-u. 8)
Telefon: 4-82.

Gyárt: evőeszközöket, szervizeket, dísztárgyakat stb. Csak viszonteladóknek! Ezüstöt (törmeleket is) a legmagasabb napiáron vesz. Ugyanott tanulólányok felvétetnek.

Telefon 12-29. „Rador” No 2398

BUZETZKÓ utóda

F. Kuck

Cal. Reg. Ferdinand No 2.

Szővet, vászon, fehérnemű, harisnya, flanel, bélszárk és paplan nagyraikára.

Berindes

Királyi udv. szállító

Legkülönböztetetten csokoládé és bonbon

A LEGJOBBÁK OTTOGAGEL TEASÜTEMÉNYEI

Szerkesztőségi hivatal és Cluj-Kolozsvár L. Pop. (Brass) Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal Zs. N. Sz. A kéziratok szerkesztőséghez küldendők. Kéziratunk v

1925 január

Herr

A diktat jobban, mint igazságától Marokkóban kénytelen re kezdett Blaggyobb írja országba me foglalkoztunk Blasco Ibane kormányt elle daktból ször mindenki m dásainó.

Herriot g óhaját visszaz Rivera ur ne kiszolgáltatás inkvizitorain öröm, hogy a lelkiismeret a lelkiismeret a lelkiismeret pán jó hazaf hogy vér, haza és népe

Franciáor csak ősi trad kiszolgáltatás még Poincaré mert hiszen vativ szellem megnyilvánu Franciaország lenciájának nyugalmának biztosítottág elv az, hogy jobb levezető tulfutott gőz

A diktat csak kegyet struccpolitik számoljanak Ibanezek, az sértetlenül k tatura más gának. Küls hült volna, de már talán k elégedetlenség s talán már visszafajított robbanássá v

Persze, Blasco Ibane csak a dikta tőségét növe az európai ellenségesen

Ezt bizo foglalása is, gon támadn kosszoruzák homlokát. Ha a dil Rivera urna akadna, ugy lene kialaku sok, hanem is ellenségei akik mást, az egyet ug A Blasco dárként egy fáját, melye érik meg. végleg meg támaszkodó ból adódó követi el a